

- функцією установок є створення готовності суб'єкта до певного типу діяльності, зокрема музично-просвітницької;
- рівень розвитку установок діяльності є умовою і детермінантою підготовленості майбутнього фахівця до музично-просвітницької діяльності;
- механізм утворення та зміни даних установок зумовлює формування готовності майбутнього вчителя музики до музично-просвітницької діяльності.

Література

1. Асмолов А. Г. Деятельность и установка. – М.: МГУ, 1979. – 150с.
2. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI ст.» / Інст. системних досліджень освіти України. – К.: Радуга, 1994. – 61 с.
3. Мясичев В. Н. Психология отношений / Под ред. А. Бодалева. – М., 1995. – 356 с.
4. Психологический словарь / Под ред. В. В. Давыдова и др. – М.: Педагогика, 1983. – 448 с.
5. Рудницька О. П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: Навч. посібник. – К., 1998. – 248 с.
6. Узнадзе Д. Н. Экспериментальные основы психологии установки. Тбилиси, 1961. – 210 с.

ОСОБИСТІСНА НАПРАВЛЕНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ТА ІНТЕГРАЦІЇ В МІЖНАРОДНУ ОСВІТНЮ СИСТЕМУ

Кондрашова Л. В.

Криворізький державний педагогічний університет

***Анотація.** Нова парадигма освіти виявляється в прагненні до гуманізації освітнього середовища, зміни позиції студента з об'єкту на суб'єкт освітнього процесу. Проблема якості освіти, висунута Булонською угодою країн, не може бути успішно вирішена без переходу системи безперервної освіти навчально-дисциплінарної на особистісно-орієнтований педагогічний процес у вищій школі. В статті розкриваються умови перетворення соціально-професійного досвіду в особистісний план дії.*

***Ключові слова:** Болонська угода, освіта, соціально-професійний досвід.*

***Анотация.** Кондрашова Л. В. Личностная направленность подготовки будущих педагогов в условиях непрерывного образования и интеграции в международную образовательную систему. Новая парадигма образования выражается в стремлении к гуманизации образовательной среды, смене позиции студента с объекта на субъект образовательного процесса. Проблема качественного образования, выдвинутая Болонским соглашением стран, не может быть успешно решена без перехода системы непрерывного образования учебно-дисциплинарного к личностно-ориентированному педагогическому процессу в высшей школе. В статье раскрываются условия превращения социально-профессионального опыта в личностный план действий.*

***Ключевые слова:** Болонское соглашение, образование, социально-профессиональный опыт.*

***Annotation.** Kondrashova L. Personal orientation of preparation of the future teachers in conditions of continuous formation(education) and integration into the international educational system. New paradigm of education is expressed in tendency to its «humanization», humanizing of educational sphere, changing of student's position from an object to a subject of a training process. The problem of quality education, promoted*

by Bologna Declaration, can't be successfully solved without the transition of the system of continuous educational-discipline training to personal-oriented pedagogical process in Higher School. The article deals with the conditions of transforming social-professional experience into a personal plan of activity.

Key words: Bologna Declaration, education, social-professional experience.

Постановка проблеми та аналіз досліджень і публікацій. У спадщину від недавнього минулого педагогічним університетам дісталась система підготовки кадрів, орієнтована на пріоритет загального, соціального над особистісно-значущим. Фетишизація надособистісного статусу суспільної свідомості (Д. Дубровський) призводить до зниження якості підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Подолання протиріччя між загальним та індивідуальним, соціально-необхідним та особистісно-значущим у змісті педагогічного процесу позитивно впливає на його якість. Особистісний аспект у підготовці майбутніх фахівців привертав увагу багатьох вчених. На їх думку, людина повинна присвятити більшу частину часу розвитку власної особистості (І. Мечников), пошуку власної педагогіки удосконалення індивідуальності (Л. Нечипоренко). М. Бердяєв, Е. Муньє, О. Нілл відмічали необхідність заміни школи адаптаційно-функціонального типу школою людською, особистісною, продовжуючи гуманістичні положення Я. Коменського, який мріяв перетворити школу у майстерню людяності.

Мета роботи полягає в тому, щоб обґрунтувати необхідність гармонізації інтелектуального і емоційного, духовного і морального в педагогічному процесі вищої школи, покликаної готувати педагогів нової формації.

Отримані результати. Аналіз наукової літератури і педагогічної практики свідчить про односторонність педагогічного процесу, де основний акцент зусиль і викладачів і студентів падає на засвоєння системи наукових знань, часом відірваних не лише від специфіки обраної професії, але і потреб особистості майбутніх фахівців. Тому крім

предметної, підготовка майбутніх вчителів в умовах вищої школи повинна включати в себе:

- уявлення про те, що таке професійна творчість і особливості становлення творчої особистості спеціалістів;
- розуміння того, що собою уявляє особистісно-орієнтована освіта, в чому її відмінність від традиційних методик і технологій навчання студентів;
- знання психологічних закономірностей і особливостей вікового й особистісного розвитку майбутніх фахівців в умовах вищої школи;
- знання методів психологічного і дидактичного проектування навчального процесу;
- уміння здійснювати різні форми педагогічної взаємодії, співробітництва і співтворчості в системі відносин «викладач – студент»;
- уміння встати в рефлексивну позицію стосовно того, яким є зміст, які методика і технологія підготовки майбутніх педагогів, як навчальний процес впливає на професійне становлення їхньої особистості, забезпечує умови для саморозвитку і самоствердження в майбутній практичній діяльності.

Модернізація педагогічного процесу вищої школи передбачає, насамперед, зміну логіки відносин у системі «викладач – студент», коли студент сприймається як індивідуальність, неординарна особистість, що має право на волю у виборі шляхів і засобів власного професійного саморозвитку, творчого самовираження, як рівноправний партнер по спільній діяльності в педагогічному процесі. Тільки логіка суб'єкт-суб'єктних відносин у навчанні забезпечує перетворення «знань – умінь – навичок» з мети освітнього процесу в засіб розвитку пізнавальних, особистісних і духовно-моральних здібностей майбутніх фахівців. При

цьому необхідно перебороти стереотипи в мисленні викладачів вищої школи, способах сприйняття і методах педагогічної роботи.

Традиційна освіта акцентує зусилля на формуванні розумових умінь через тренування і дію за зразком, але не на формуванні свідомості людини. При цьому освіта стає знеособленою, тобто реалізує свої функції без врахування інтересів і можливостей студентів. Завдання безперервної освіти полягає в тому, щоб перевести навчальний процес з режиму відтворення знань у режим виробництва особистісних змістів і досвіду. Аналіз перетворень у практиці вищої школи, у зв'язку з приведенням у відповідність її з закордонними аналогами, дозволяє говорити про те, що не повинно бути сліпого копіювання закордонного досвіду, ігнорування національних традицій, що склалися в системі вищої освіти, суцільної індивідуалізації в угоду західним зразкам. Важливо на тлі загальнолюдського зберегти особистісне, самобутнє, національне, спиратися на вітчизняні традиції в галузі освіти.

Проблема вузівського процесу полягає в тому, щоб у його методику і технологію вкласти діяльнісні засади, гармонізувати знання й особистісні якості студентів, створити умови для їх активних дій у ситуації вільного вибору шляху, способів рішення задач, прогнозування результатів і розвитку в них відповідальності за прийняте рішення.

У навчальному процесі, особистісній спрямованості, особливо важливо, наскільки навчальна інформація, усвідомлена студентом, є надбанням його особистості. Моральні виміри освіти полягають у тому, щоб на основі наукового знання забезпечити формування особистості. Тому навчання у своїй структурі повинне укладати можливості пошуку змісту, а не тільки передачу готового знання. Структурування змісту освітнього процесу повинне орієнтуватися на професійно-моральні цінності. Особистість очікує від освіти одержання знань, що дозволять їй реалізувати себе в обраній професійній сфері, успішно виконувати

соціальні ролі, робити осмислений вибір способів реалізації професійних задач, зайняти прогнозований нею соціальний статус. У ході засвоєння програмного матеріалу необхідна допомога студенту по оволодінню способами не лише професійного, але і духовного досвіду, гуманітарних змістів і цінностей, художньо-естетичної спадщини.

У системі безперервної освіти намітилася стійка тенденція гуманізації освітнього середовища і додання педагогічному процесу особистісної спрямованості. Основною задачею модернізації вузівського навчання стає перетворення соціально-професійного досвіду в особистісний досвід студента, що дозволить йому по закінченні вищої школи не тільки успішно функціонувати в суспільстві, якісно виконувати професійні обов'язки, але і діяти самостійно, творчо, перетворюючи дійсність на гуманістичних, духовно-моральних, художньо-естетичних засадах.

Практика підтверджує, що підготовка фахівця, здатного вільно орієнтуватися в постійно мінливих ситуаціях і нестандартно вирішувати професійні проблеми, припускає розробку якісно нової моделі вищої освіти. Основу цієї моделі повинні складати не кредити і модулі, лекції і семінари, а методологія професійної діяльності і змісту професіоналізму сучасного фахівця. Реалізація принципів безперервної освіти в підготовці майбутніх фахівців сполучена з розробкою механізму добору у вищі навчальні заклади талановитої молоді. Особистість фахівця визначається не тільки його природними даними, що виступають механізмом саморозвитку її творчих засад, але і здібностями, якостями, сформованими в процесі виховання, навчання і розвитку, що повинні мати безперервний характер.

Наступність між ступіннями освіти забезпечує гармонію, що визначена генотипом. У вузівському процесі необхідно створити умови, що стимулюють і розкривають здібності майбутніх фахівців з обліком

їхньої індивідуальної траєкторії, темпу, швидкості професійно-особистісного розвитку.

Серед умов, що дозволяють реалізувати перетворення соціально-професійного досвіду в особистісний план дій, виступають задачний, імітаційно-ігровий, діалогічний підходи і реалізація принципу педагогічної взаємодії, співробітництва і співтворчості в системі відносин «викладач – студенти».

Особистісна спрямованість вузівського процесу дозволяє знання, одержувані на заняттях і в ході самостійної роботи, перетворити в засоби діяльності, розвитку і становлення особистості. Перетворення знання в засоби духовно-професійного збагачення особистості змінює її позицію з об'єкта на суб'єкт, що закріплює усвідомлену зацікавленість студентів в одержанні знань і розвитку професійних якостей.

Гармонізація сенсу життя і діяльності здійснюється через розмаїтість дидактичних технологій, що у своїй основі містять активні форми і методи навчання, забезпечують умови для критичного відношення до досліджуваних знань, прояву рефлексивних здібностей. Використання технології ролівої перспективи стимулює процес перетворення професійного змісту в особистісний досвід, дозволяє студенту усвідомити цінність знань для власного розвитку і професійного становлення.

Як доводить практика, більшість викладачів вищої школи не завжди чітко уявляють, яке місце в підготовці сучасного фахівця займають педагогічні технології, яку роль вони грають у її реалізації при рішенні навчальних задач. За результатами виконання дослідницьких завдань виявлялося відношення викладачів до технологій навчання і уявлення про необхідність їхнього використання в рішенні пізнавальних задач. 97,5 % опитаних викладачів педагогічних університетів вважають, що дидактичні технології необхідні, і їхній потрібно розвивати, як у теоретичному, так і практичному плані. Незначна частина опитаних викладачів вважають, що

технології – це данина моді. 52 % під технологією розуміють систему змісту, методів і засобів навчання, що сприяють досягненню навчальних цілей. 10, 8 % вважають – що це конкретна діяльність викладачів і студентів на заняттях. 15,2 % вважають, що технологія – це спосіб дій викладача. 12 % - розуміють під технологією проектування навчання. При визначенні цілей використання технології в основному акцент робиться на оволодінні знаннями, уміннями і навичками (56 %). 10 % викладачів відзначили, що в процесі навчання прагнуть до розкриття особистості, її індивідуальних якостей. 62 % викладачів використовують традиційні методики навчання, по можливості використовують активні методи. 26 % намагаються впроваджувати нові технології.

Аналізуючи отримані дані можна говорити про те, що в основній частині викладачів вищої школи переважає стереотип традиційної діяльності, орієнтація на традиційні методи навчання. Це можна пояснити невідповідністю їх до інноваційної діяльності в навчальному процесі, недостатньою поінформованістю про нові способи й інструментарій педагогічної діяльності. У підготовці майбутніх педагогів необхідно більше уваги приділяти проблемам інноваційної діяльності, перспективним технологіям навчання і проектування навчального процесу.

Гармонізація інтелектуального й емоційного як засобу розвиваючого потенціалу підготовки майбутніх педагогів неможлива без систематичної роботи з розвитку художньо-естетичної культури студентів. В основу навчальних програм повинний бути покладений принцип поступового удосконалювання умінь і навичок майбутніх учителів, глибокого осмислення мистецтвознавчого матеріалу. Формуючи й удосконалюючи знання, уміння і навички цього плану, майбутній педагог повинен виходити з особливостей творів образотворчого мистецтва, які він у майбутньому буде використовувати у своїй професійно-педагогічній діяльності.

Використання художньо-образотворчих засобів у навчальному процесі забезпечує емоційне його тло, створює умови для гармонізації інтелекту й емоцій; збагачує духовний світ студентів, викликає в них емоційно-ціннісне відношення до досліджуваної інформації. Художньо-естетична спрямованість навчальної інформації через емоційні переживання забезпечує особистісну спрямованість навчання, підвищує художньо-естетичну культуру й емоційну сферу особистості майбутніх педагогів.

Висновки. На закінчення відмітимо, що змісту підготовки майбутніх фахівців необхідно додати художньо-естетичне спрямування, що виступає основою гармонізації інтелектуального й емоційного в навчальному процесі. У методiku і технологію безперервної освіти необхідно вкласти діяльні засади, гармонізувати знання й особистісні якості студента, створити обстановку для активних дій у ситуації вільного вибору шляху, ситуації успіху для кожного студента в рішенні задач, прогнозуванні результатів і розвитку в них відповідальності за прийняте рішення.

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. - К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2001. - 243 с.
2. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. - К.: Наук.-метод. центр вищої освіти. - Вип. 34.- 298 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ (ГІТАРИСТА)

Косенко П. Б.

Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова

Анотація. У статті розглядаються питання підготовки студентів педуніверситетів у класі основного музичного інструменту (гітара) в контексті сучасних музично-педагогічних тенденцій.

Ключові слова: інструментальна підготовка, роль, завдання та компоненти інструментальної підготовки, принципи музичної педагогіки, особистісно орієнтований підхід.

Анотація. Косенко П. Б. Актуальные вопросы усовершенствования инструментальной подготовки будущего учителя музыки (гитариста). В статье рассматриваются вопросы подготовки студентов